

Nationalismen

När vi går och tittar på en landskamp i fotboll eller följer Tre Kronors matcher i ishockey, kan vi ofta bli **nationalistiska**. Att känna gemenskap vid sådana tillfällen kan kännas kul och trevligt. Vid sådana evenemang hissas ofta de deltagande **nationernas flaggor**.

Men när vi tänker på ordet **nationalism**, kan det idag mer uppfattas som **rasism** eller **främlingsfientlighet**. Men för människorna som levde på 1800-talet, var nationalism något helt annat.

Att hissa **flaggor** vid idrotts-evenemang är ett sätt att vara **nationalistisk**.

Vad innebar nationalismen?

Nationalism innebär att man känner **gemenskap** med **människor** inom ett **område** som **talat samma språk** och har **samma historia**. Man menar då att dessa människor borde ha rätt att bilda ett självständigt land, en **nation**.

Under 1800-talet var det många människor som kämpade för ett **rättvisare Europa**. De var **nationalister**. De ville att varje folk skulle bestämma över sig själv. De ville också kunna bilda egna självständiga nationer.

I stora riken som **Österrike**, **Ryssland** och det **Osmanska riket** (Turkiet) bodde många olika folkslag. För de som styrde i dessa stormakter var **nationalismen** ett **stort hot**. Man var rädda för att nationalisterna ville splittra deras länder och istället bilda nya länder för varje folkslag.

I de områden i Europa, som med tiden skulle bli Italien och Tyskland, var det helt annorlunda. Här ville nationalisterna att **många småländer** skulle **enas** till **större länder**.

Giuseppe Garibaldi
enade Italien till en nation.

Italien enas till en nation

Att Italien kunde enas till en nation, var den första stora framgången för nationalismen i Europa. Allt började år 1861 med att en upprorsledare vid namn **Garibaldi**, tillsammans med sina män, lyckades erövra Sicilien och Neapel. Därefter lät han **kungariket Sardinien** ta över hela området.

Några år senare hade man även lagt resten av de italienska småstaterna under sig. Sardiniens kung **Viktor Emanuel** blev det **nya Italiens förste kung**.

Viktor Emanuel-monumentet i Rom
är rest till Italiens förste kungs ära.

Tyskland enas med blod och järn

I det område som skulle bli Tyskland, fanns ett stort och mäktigt land, **Preussen**. Dessutom fanns det ytterligare 37 stater och en hel del fria städer. Tillsammans hörde de till **Tyska förbundet**.

Det blev **Otto von Bismarck** som till slut enade Tyskland till en nation år 1871. Själv tog han titeln **rikskansler**, som var en slags statsminister.

Bismarck ville göra Tyskland till en stormakt i Europa. Han lät bygga en **stark armé** och tillverka **moderna vapen**.

Bismarck sa i ett berömt tal, att han skulle ena Tyskland med **blod och järn**. Och så blev det. Tyska förbundet förde tre korta **krig** mot **Danmark**, **Österrike** och **Frankrike**. Man erövrade nya landområden och Tyskland enades. Vid den här tiden hade Tyskland **världens starkaste armé**.

Nya länder i Europa

I det stora landet **Österrike** levde **många** olika **folkgrupper**. Här fanns tyskar, ungrare, tjecker, slovaker, rumäner kroater, serber, polacker och ukrainare.

Ungrarna bildade ett eget land år 1867, men man behöll den **österrikiske kejsaren** som **regent**.

På så sätt uppkom **dubbelmonarkin Österrike-Ungern**.

Det **Osmanska riket** (Turkiet) hade sedan 1500-talet varit ett av de största rikena. Under mer än 300 år hade man härskat över stora delar av centrala Europa.

Men under 1800-talet växte nationalismen i den här delen av Europa. Det försvagade Osmanska riket fick släppa ifrån sig det ena området efter det andra. På så sätt bildades fria länder som **Grekland**, **Bulgarien**, **Rumänien** och **Serbien**.

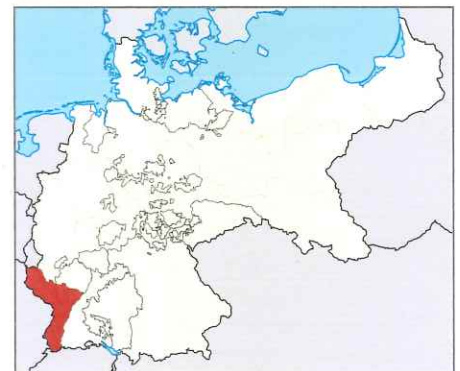
År 1923 bytte det Osmanska riket namn till **Turkiet**.

I det stora landet **Ryssland** fanns också många folkgrupper, som blev påverkade av de nationalistiska tankarna.

Men den **ryske tsaren** (kejsaren) **slog hårt ner** alla försök till **uppror**. De som ansågs farliga för landet **avrättades** eller skickades till hemska **fängslager** i det kalla **Sibirien** i norra Ryssland.

Otto von Bismarck

Det nybildade **Tyskland** med erövrade landområden från Frankrike i rött.

Tyskland enas högtidligt i slottet Versailles utanför Paris år 1871.

Dubbelmonarkin **Österrike-Ungern**

Kan du svara på dessa frågor?

1. Förklara uttrycket nationalism. _____

2. Vad ville nationalisterna i Europa under 1800-talet?

3. Under 1800-talet kunde nationalismen vara både enande och splittrande. Ge exempel.

4. Vem ledde enandet av Italien? _____
5. Vilket land var mäktigast i det Tyska förbundet? _____
6. Vem ledde enandet av Tyskland? _____
7. Vilken titel hade denna personen i det nya Tyskland? _____
8. Vilka olika folkgrupper levde vid den här tiden i Österrike? _____

9. Vilka blev fria länder under 1800-talet efter att ha varit delar av det Osmanska riket?

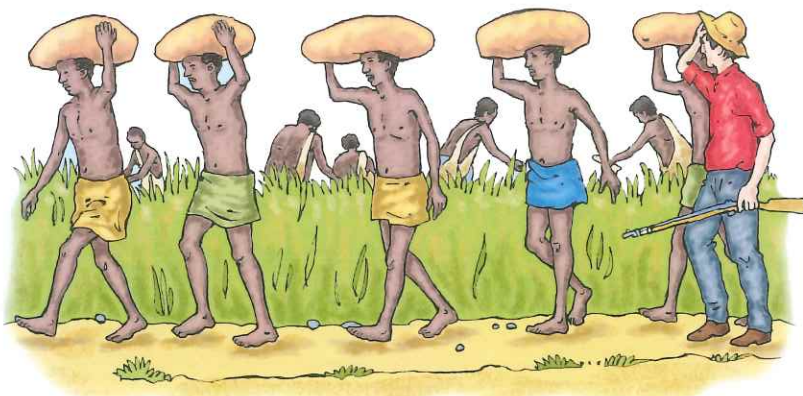
10. Vilket namn tog det Osmanska riket år 1923? _____
11. Hur gick det för nationalisterna i Ryssland? _____

Imperialismen

Flera länder i Europa hade redan under **1500-talet** erövrat stora landområden i **Amerika**. Sådana områden kallas för **kolonier**.

Vid den tiden ville européerna åt **guld** och andra ädla metaller. Men de drev också handel med **slavar** och **kryddor**.

Under 1700-talet blev även varor som **kakao**, **te** och **kaffe** populära i Europa.

Afrikanerna fick arbeta hårt på européernas plantager.

Men i slutet av **1800-talet** ville européerna erövra och kontrollera nya områden, även i världsdelar som **Afrika** och **Asien**. Länder i Europa, som Storbritannien, Frankrike, Tyskland och några länder till, ville skapa världsvälden eller **imperier**. Därför kallar vi denna tid för **imperialismen**. Imperialismen höll som mest på mellan åren 1880 och 1914.

Anledningar till imperialismen

Imperialismen berodde dels på att man behövde nya **råvaror** till sina fabriker i Europa, såsom bomull, olja, gummi och metaller. Men det berodde också på att européerna ville **sälja** sina **färdiga varor** till kolonierna.

Dessutom ville man lägga beslag på bra **jordbruksmark** i kolonierna. På denna mark odlades kaffe, te och sockerrör, som var varor som det betalades bra för hemma i Europa.

Européerna tyckte om att bli behandlade som gudar när de kom till Afrika. Denna bild visar hur afrikanska bärare får bära runt med den vite mannen i en hängmatta.

Europas stormakter tävlade om att **visa makt** och **styrka**. Att skaffa kolonier i andra världsdelar var ett sätt att visa sig mäktig.

De **vita i Europa** ansåg att de var **överlägsna folken** i de olika **kolonierna**. Européerna delade till och med in människorna i olika **raser**. De ansåg att den vita rasen var finare och starkare än den svarta rasen. Därför ansåg de vita att de hade rätt att styra och bestämma över andra.

Européerna delar på Asien och Afrika

I Asien var det framförallt länderna Storbritannien, Frankrike och Nederländerna, som skaffade sig kolonier. **Storbritannien** erövrade hela **Indien**. Britterna gjorde stora vinster med sin **handel** av bomull, te, kryddor och jute. Jute är ett gräsfiber, som användes till säckväv. Indierna gjorde hårt motstånd, men alla uppror slogs brutalt ner av engelsmännen. Den brittiska imperialismen nådde sin höjdpunkt när **drottning Victoria** kröntes till kejsarinna av Indien år 1877.

Kina och **Japan** var inte alls intresserade av att träffa européer eller bedriva handel med dem. Men i Kina fanns te, siden och porslin. Sådana varor var mycket värdefulla i Europa. När britterna började att smuggla in **opium** till Kina, en slags narkotika, gick handeln lättare. Japan öppnade inte sina gränser för handel, förrän landet hotades av **amerikanska krigsfartyg** och **kanonbåtar**.

Men i **Afrika** var det lite annorlunda. Tidigare hade européerna nöjt sig med sina handelsstationer längs kusten. **Afrikas hela inre** var egentligen helt **utforskat**. Det berodde dels på att européerna hade stor respekt för jungeln, men även för den hemska sjukdomen **malaria**.

Men nu hade man tagit fram en medicin mot malaria, **kinin**. Det blev startskottet till en av **historiens värsta kapplöpningar**. Alla de europeiska länderna skyndade sig snabbt att erövra så mycket mark som möjligt i Afrika. Det skedde utan hänsyn till afrikanerna. Med kulsprutor och andra moderna vapen, erövrades nästan hela Afrika på bara 30 år.

Länderna **Storbritannien**, **Frankrike**, **Tyskland**, **Belgien** och **Portugal** delade upp Afrika mellan sig. Många av de nya landgränserna drogs med linjal, utan hänsyn till varken människor eller natur.

Världshistoriens största rån

Idag kallas koloniseringen av Afrika och Asien för **världshistoriens största rån**. Många människor utsattes för oerhört **grymt våld** och tvingades in i **slavarbete**. På många sätt är koloniseringen en stor orsak till att dagens värld är så ojämlik och att många länder är mindre utvecklade och beroende av rikare länder.

Kartan här ovanför visar alla kolonier i röda och rosa färger som Storbritannien hade erökrat år 1897.

Kartan visar hur de europeiska länderna delade upp Afrika mellan sig. Lägg märke till att Etiopien i vitt är det enda land som ej blev kolonialiserat.

En karikatyr föreställande Cecil Rhodes, som var en brittisk finansman som tog kolonier i Sydafrika.

Kan du svara på dessa frågor?

1. Vad menas med ett imperium? _____

2. Förklara uttrycket imperialism. _____

3. Vilka anledningar fanns till imperialismen? _____

4. Varför tror du att de vita delade in människor i olika raser?

5. Vilka varor ville britererna åt i Indien? _____

6. Varför ville européerna driva handel med Kina? _____

7. Hur kom det sig att Kina till sist blev intresserad av att driva handel med européerna?

8. Titta på kartan på sid. 15. Använd en kartbok och ta reda på namnen på några afrikanska länder som följande europeiska länder koloniserade.

STORBRITANNIEN _____

FRANKRIKE _____

TYSKLAND _____

PORTUGAL _____

BELGIEN _____

9. Varför tycker du att man kan säga att kolonialiseringen av Afrika och Asien är världshistoriens största rån? _____
